

Rantalaidunnus ja vesistövaikutukset Rantalaidun-hankkeen tarkastelussa

Marika Laurila, Luonnonvarakeskus

Perämeren vesistökunnostusverkoston seminaari 2.6.2022

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos

HELSINGIN YLIOPISTO

Merenrantalaidunnusta luonnon ja ihmisten hyväksi

Rantalaidun –hanke 2021-2022

Toteuttajat: Luonnonvarakeskus (koordinoi), ProAgria Oulu, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsingin yliopisto

Rahoitus: Maaseuturahasto

Toiminta-alue: Pohjois-Pohjanmaa

Hankkeen työpaketit:

1. Rantalaiduntamisen ja muiden tekijöiden alueellinen tarkastelu
2. Rantalaiduntamisen vesistövaikutukset
3. Kestävä ja kannattava eläintuotanto ja eläinten hyvinvointi rantalaitumilla
4. Vaikuttavaa luonnonhoitoa toimivilla sopimuskäytännöillä

Lisätietoa hankkeen verkkosivuilta: <https://rantalaidun.luke.fi/>

Luontoarvot hoidon perusteena

- Pohjois-Pohjanmaalla merenrantaniityt ovat monessa suhteessa alueen tärkeimpiä perinnebiotooppeja
- Suomen merenrantaniityistä yli 60 % ja Itämeren boreaalisista merenrantaniityistä 20 % on Pohjois-Pohjanmaalla
- Hoito parantaa monien uhanalaisten ja suojeltujen luontotyyppien tilaa
- Hoitoalueet ovat kansainvälisesti merkittäviä lintujen pesintä- ja levähdysalueita
- Hoito ylläpitää merenrantaniittyjen arvokasta kasvilajistoa

Hoidolla on saavutettu hyviä tuloksia

- Pohjois-Pohjanmaalla hoidettu merenranta-ala on kasvanut 1990-luvun alun parista sadasta hehtaarista nykyiseen noin 4000 hehtaariin
- Hoito on parantanut elinympäristöjen tilaa monille lajeille: matalakasvuisten niittyjen lajit kuten uhanalaiset ruijanesikko (kuva), suokukko ja mustapyrstökuiri ovat hyötyneet
- Valtaosaa merenrantaniityistä hoidetaan laiduntaen: laiduntajina käytetään pääasiassa lihakarjaa, monissa kohteissa myös lampaista
- Rantalaitumia hoitavat noin 50 kotieläintilaa tekevät arvokasta luonnonhoitotyötä
- Perämeren rantaniittyjen hoitohanke palkittiin [Suomen parhaana maisemahankkeena](#) 2020 ja vuonna 2021 se sai [kunniamaininnan](#) Euroopan maisemapalkinto –kilpailussa

Vesistövaikutukset huolestuttavat

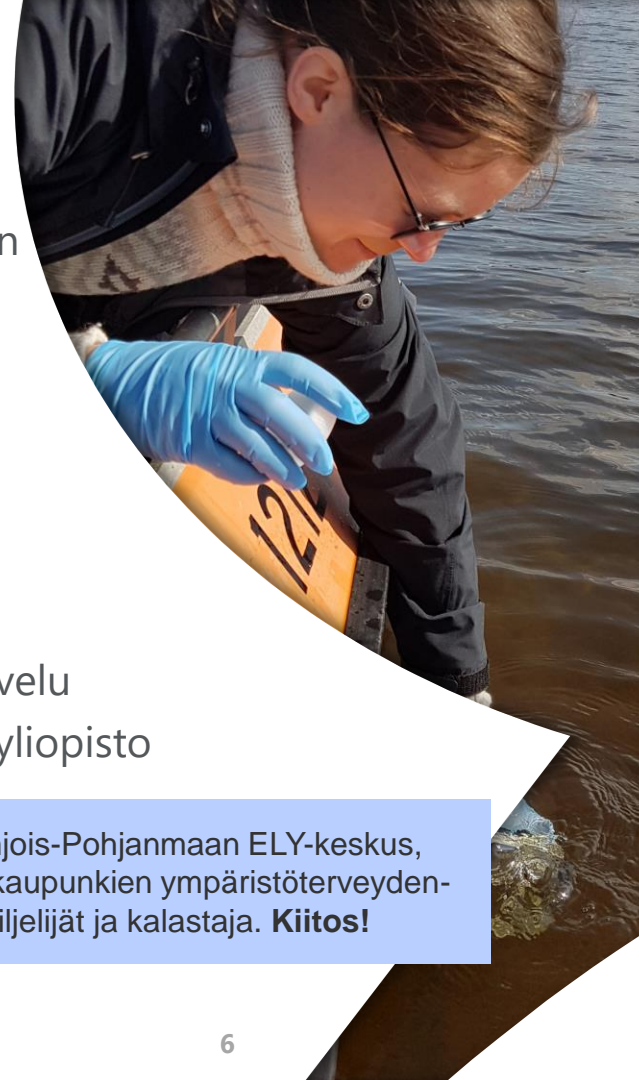
- Rantalaiduntamisen mahdolliset vesistövaikutukset herättävät huolta ihmisissä
- Karjan on epäilty tuovan vesistöihin ihmisille infektioita aiheuttavia mikrobeja sekä ravinteita
- Lokakuussa 2021 Rantalaidun-hankkeessa käynnistetyssä [yleisökyselyssä](#) noin kolmannes vastanneista on huolissaan laidunnuksen vesistövaikutuksista (195 vastausta 31.3.2022)
  - Valtaosa (59 %) vastanneista piti rantalaidunnusta kuitenkin hyvänä asiana, 25 % osin hyvänä, osin huonona, ja vain 15 % huonona asiana
  - Positiivisina asioina nähdään erityisesti laidunnuksen maisemalliset vaikutukset (avoimuus) ja hyödyt luonnon monimuotoisuudelle
  - Kysely on käynnissä lokakuun 2022 loppuun saakka

Vesistövaikutusten selvitykset Rantalaidun-hankkeessa

- Näytteenottoihin perustuvat tutkimukset laidunten edustojen ja vertailualueiden vesistöistä
    - 2 nauta- ja 2 lammaslaidunta, 2 laidunten läheistä uimarantaa, 3 kontrollia
    - Näytteiden keruut (3): 2021 elokuu, 2022 kesä- ja elokuu
    - **Tulokset valmistuvat kokonaisuudessaan 2022/2023**
  - **Suolisto- ja taudinaiheuttajamikrobit** (vesinäytteet, osin sedimenttinäytteet), Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL)
  - **Ravinneanalyysit:** typpi, fosfori (vesinäytteet), Luke/ostopalvelu
  - **Lantanäytteet** laitumilta (4x): **taudinaiheuttajat**, Helsingin yliopisto
- Päivitetty arvio rantalaidunnuksen hygieniariskeistä ja ravinnevaikutuksista vesistöille ja suositukset riskien minimoimiseen

Yhteistyössä: Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Kalajoen ja Oulun kaupunkien ympäristöterveydenhuolto, paikalliset viljelijät ja kalastaja. **Kiitos!**

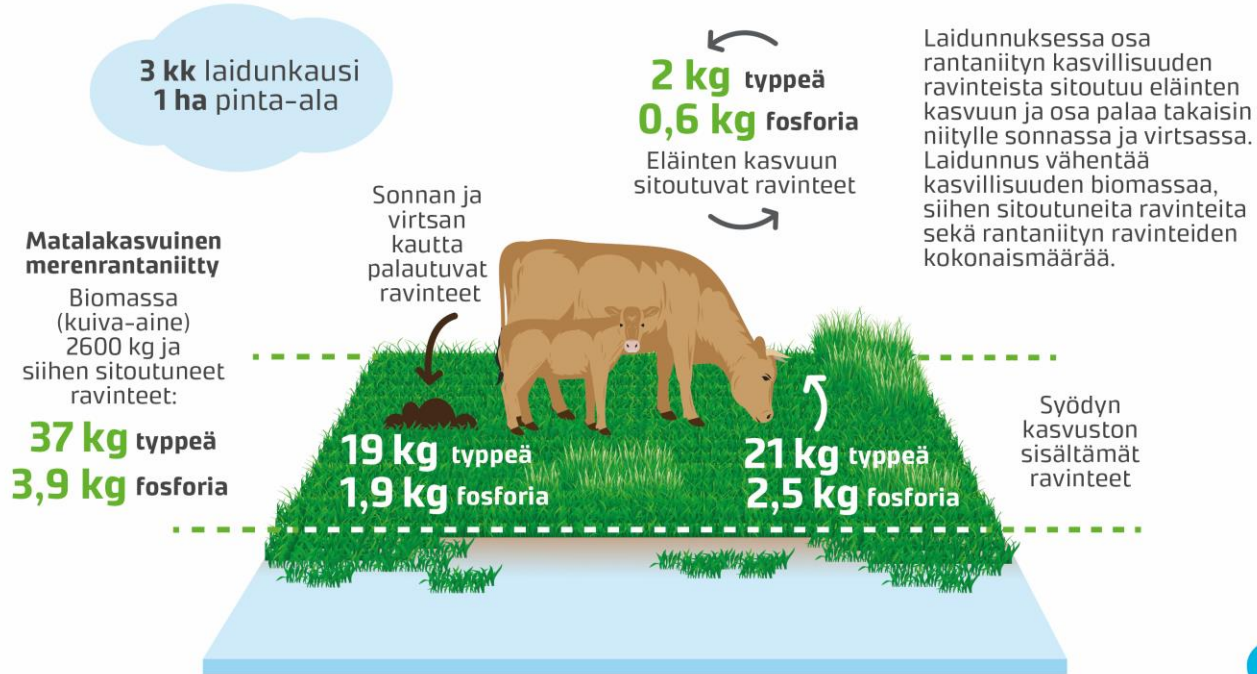

Ravinnetaselaskelmat laiduneläinten kautta tapahtuvasta ravinnekierrosta

- Laskelmat tehtiin emolehmä-vasikka –paria kohden käyttäen laidunpaineena 1 emo-vasikkapari/ha ja 3 kk laidunkausi
- Laitumille ei viedä lisärehua: eläimet kierrättävä rantakasvillisuuden ravinteita
- Osa syödyn kasvillisuuden ravinteista sitoutuu vasikoiden kasvuun → laidunnuksen myötä emo-vasikkapari kohden laitumelta poistuu noin 2 kg typpeä ja 0,6 fosforia
- Tulokset koottu Rantalaidun-hankesivuille, [työpaketti 2](#)
  - Nauta 2/2022 [lehtiartikkeli](#), Arto Huuskonen ym.
  - [Tietokortti](#)
  - [Infograafit](#)

Laidunnettu merenranta

Hoitamaton merenranta

3 kk seurantakausi
1 ha pinta-ala

Järviruoko-
kasvusto
Biomassa
(kuiva-aine)
10000 kg ja
siihen sitoutuneet
ravinteet
90 kg typpeä
9 kg fosforia

Järviruoko valtaa usein hoitamatta olevan merenrantaniityn, mikä lisää kasvillisuuden biomassaa ja siihen sitoutuneiden ravinteiden määrää. Kuolleen biomassan hajotessa vapautuu ravinteita maahan tai huuhtoutuu veden mukana.

Kiitos!

Hankkeen verkkosivut:
<https://rantalaidun.luke.fi/>

Hankkeen ydintavoitteet:

- ✓ *Rantalaiduntaminen on jatkossa entistä kestävämpää, vaikuttavampaa ja arvostetumpaa.*
- ✓ *Sujuvat sopimuskäytännöt ja vahva neuvonnallinen tuki kannustavat viljelijöitä perinnebiotooppien hoitoon.*

KYSELY merenranta-alueita hoitaville tiloille

KYSELY rantojen käyttäjille yleisesti

